

'Duitse soldaten droegen bij aan modernisering seksuele moraal in Nederland'

Historica Laura Fahnenbruck

Tijdens de Duitse bezetting (1940-1945) moedigde de leiding van de Wehrmacht Duitse soldaten actief aan om relaties aan te gaan met Nederlandse vrouwen. Dat concludeert historica Laura Fahnenbruck (36) in een proefschrift waarop zij volgende week aan de Rijksuniversiteit Groningen promoveert.

Door: Sander van Walsum

'In tegenstelling tot de Franse vrouwen, die als geraffineerd en potentieel gevaarlijk werden gezien, golden Nederlandse vrouwen vooral op het platteland als goede kandidaten voor een kansrijke verbintenis. De Duitse propaganda liet militairen zien die hielpen met het hooien of die werden geflankeerd door stralende Nederlandse vrouwen. Dit soort beelden stond symbool voor een gezamenlijke toekomst voor Duitsland en het 'stamverwante' Nederland. Ze moesten bijdragen aan de mentale inlijving van Nederland in het Derde Rijk.'

Duitse soldaten die in Nederland waren gelegerd, meestal waren dat er niet veel meer dan 100 duizend, kregen brochures mee waarin een positief beeld werd geschetst van het buurland dat in de zeventiende eeuw zo jammerlijk was losgeraakt van het Germaanse verband. Condooms behoorden zoals in de rest van Europa eveneens tot hun standaarduitrusting. 'In dat opzicht was Duitsland heel modern en pragmatisch', zegt Fahnenbruck.

'De soldaten kregen seksuele voorlichting en werden, ter beteugeling van geslachtsziektes, geregeld aan medische controles onderworpen. Ze praatten openlijker over seksualiteit en over buitenechtelijke relaties dan de Nederlanders. In die zin hebben ze mogelijk bijgedragen aan de modernisering van de seksuele moraal in Nederland.'

Duitse soldaten hebben mogelijk bijgedragen aan de modernisering van de seksuele moraal in Nederland

Losse seksuele moraal

[Opnames van de film Zwartboek in Den Haag.](#)

Niet iedereen was overigens van die modernisering gediend. Zo verbood een hoge vrouwelijke functionaris van de collaborerende NSB haar dochters met Duitse militairen om te gaan uit vrees voor hun losse seksuele moraal. Van de Duitse uniformen ging een erotiserende invloed uit, zegt Fahnenbruck, al was dat uiteraard niet het oogmerk van de ontwerpers geweest. 'Die wilden vooral de masculiniteit van de Wehrmachtsoldaat benadrukken, met uniformen waarin de schouders van de drager breder leken en de benen langer.'

Hoeveel Nederlandse vrouwen voor dit vertoon van mannelijkheid zijn gezwicht, is niet bekend. 'Er is wel gesuggereerd dat tijdens de Duitse bezetting 150 duizend liefdesrelaties zijn opgebloeid, maar dat lijkt mij wat veel gezien het aantal hier geleverde militairen.' Feit is dat de meeste relaties op basis van wederzijdse vrijwilligheid tot stand kwamen. Daarvan getuigt ook het relatief kleine aantal legerbordelen in bezet Nederland: 22 mogelijk iets meer tegenover ruim 350 in Frankrijk.

Dat de Duitse legerleiding bij de facilitering van seks geen rol voor zichzelf zag weggelegd, hing ook samen met de relatief grote omvang van 'het reguliere aanbod'. 'Het was Duitse soldaten weliswaar niet toegestaan om de rosse buurt in Amsterdam te bezoeken, maar op naleving van die bepaling werd nauwelijks toegezien.'

Het was Duitse soldaten weliswaar niet toegestaan om de rosse buurt in Amsterdam te bezoeken, maar op naleving van die bepaling werd nauwelijks toegezien

Gedoogd

In kroegen en andere ontmoetingsplaatsen werden razzia's gehouden om de aanwezige vrouwen aan medisch onderzoek te kunnen onderwerpen

Duurzame relaties met Nederlandse vrouwen voor zover ze gezond, niet-Joods en van onbesproken gedrag waren werden daarentegen aangemoedigd. Sterker: minderjarige vrouwen konden onder bepaalde voorwaarden toestemming krijgen van rijkscommissaris Arthur Seyss-Inquart om met een (meerderjarige) Duitser in te trouwen.

Tegen relaties van Nederlandse vrouwen met Duitse soldaten werden meestal pas bezwaren geuit als de omgeving er hinder van ondervond. 'In de beslotenheid van het ouderlijk huis werden deze relaties meestal wel gedoogd', zegt Fahnenbruck. 'Mensen kwamen pas in het geweer als een getrouwde vrouw met een Duitser vree, als ouders een soldaat bij hun dochter in bed aantreffen of als een stelletje in het openbaar ruziede. Dan werd de politie gealarmeerd. En die greep in de regel ook wel in.'

Zedenverenigingen, meestal van christelijke signatuur, ageerden tegen relaties van Duitse militairen met Nederlandse vrouwen zeker toen die, na 1943, toenemend in verband werden gebracht met de verspreiding van geslachtsziekten. In kroegen en andere ontmoetingsplaatsen werden razzia's gehouden om de aanwezige vrouwen aan medisch onderzoek te kunnen onderwerpen. De zedenverenigingen verbonden daaraan de conclusie dat elke zichzelf respecterende vrouw voortaan beter thuis kon blijven al was het maar om aan zo'n vernederende razzia te ontkomen.

Restanten van de Duitse bezetting

Volgens de Groningse promovenda Laura Fahrenbruck heeft de Duitse bezetting bijgedragen aan 'een modernisering van de seksuele moraal in Nederland'. Ook in de andere sferen hebben de nazi's hun sporen in Nederland nagelaten.

- **Midden-Europese tijd**, geïntroduceerd op 16 mei 1940. Hiermee verdween de zogenoemde Amsterdamse tijd die tot dat moment alleen in Nederland gold. De Amsterdamse tijd liep 20 minuten voor op de Greenwich Meantime en 40 minuten achter op Midden-Europese tijd.
- **Kinderbijslag voor alle loontrekkenden**, geïntroduceerd op 1 januari 1941. De toeslag werd uitgekeerd voor het derde kind (tot diens vijftiende levensjaar).
- **Verplichte ziekenfondsverzekering**, geïntroduceerd op 1 november 1941, afgeschaft per 1 januari 1996.
- **Geen voorrang voor fietsers van rechts**. Met deze maatregel, die met ingang van 9 december 1941 van kracht was, wilden de bezettingsautoriteiten het motorverkeer bevoordelen. Deze regel werd op 1 mei 2001 weer afgeschaft.
- **Vennootschapsbelasting**, ingevoerd op 30 april 1942, in haar oorspronkelijke vorm afgeschaft op 8 oktober 1969.
- **Vlieland en Terschelling**, die tot dan bij de provincie Noord-Holland hoorden, werden op 1 september 1942 bij Friesland gevoegd.
- **Invoering zwemdiploma's**, per 15 oktober 1943.